Tarján Tamás

Megpakolva

■ ROLAND SCHIMMELPFENNIG: NŐ A MÚLTBÓL ■

Meg-, de nem agyon-.

Agyonpakolni a középkorú férj, Frank szokott, úgy telerakva egy papírládát, hogy ha megemelik, máris kiszakad az alja. Illetve nem is szokott, csak most, költözéskor tette, amikor a bútorok s az élet ezernyi tartozéka már elhagyta a lassan két évtizede hajlékul szolgáló lakást, egy hajó mélyén várva a tengeri utat. Azaz a dobozt, mely épp kifeslik, nem is Frank csomagolta, hanem Claudia, a felesége. A dobozban főleg műanyag zacskókba bugyolált kövek vannak, emlékkövek, mágikus kövek, a *tyúkistenek*.

Ki mit tett, ki mit nem tett? Tudja-e, hogy e percben mit tesz? Az Örkény István Színházban műsorra tűzött Roland Schimmelpfennig-színmű nagyjából ezt nyomozza, s vele nyilván az elszalasztás, a rossz döntés, a vétkesség, a rádöbbenés stációit. A majdnem

Kerekes Éva (Romy Vogtländer), Széles László (Frank) és Für Anikó (Claudia)

nevetséges semmiségekben az életnyi súlyokat keresné, „belenézve a tyúkisten szemébe".

Következő elnehezülő darab a *Nő a múltból.* Kő-jelek a családi mitológiából. Ok nélkül elhajított kis kő; álhalált okoz, fejet találva; az álhalál pedig majd igazi halálokat. Kőzúzalék az utcán, az órákon át várakozó, lesekvő ember cipőtalpa alatt.

Egyébként mindössze annyi történik, hogy a negyvenes évei legelején járó, feltűnően csinos Romy Vogtländer betoppan a ki tudja, hova messze költözni készülő, alig idősebb Frank lakásába, s mosolyogva tudtul adja: ők huszonnégy esztendővel ezelőtt örök szerelmet fogadtak egymásnak, s bár azóta nem találkoztak, a szent egyezség ma is érvényes, ők együtt vannak, legyenek együtt. A hír igaz. Az első fele voltaképp evidensen, a második fele kevésbé evidensen. A hír Claudiának is rögvest tudomására jut. Később és úgy-ahogy a házaspár nagyfiának, Andreasnak is.

Miből lesz a cserebogár? Vagy – az itt pontosabb szólásmondás szerint – merre száll a cserebogár?

Ebből. Erre.

Mielőtt a cserebogár milyenségét taglalnánk, Benedek Mari mesteri jelmeztervezői teljesítményén kell ámuldoznunk. Elképesztően össze nem illő, rémületes színekbe öltöztette a szereplőket (bár általában a szabás vagy az asszony és a férfi hordta – nem egészen uniszex – strandpapucs se kutya). Kerekes Éva lassú, magabiztos, kacajos Romyját abroncsokba szorítják a nem előnytelen s figyelmet mindenképp vonzó ruha egymásba gyűrűző piros, fekete és fehér csíkjai, sávja. Für Anikó elkerekülő szemű Claudiája, akire egy piktor és vigéc fiók-vazareli erőltethette a sárga-fekete geometriájú fürdőköpenyt, eleve vesztesen kerül ki a két nő egymásmellettiségének látványából. A Széles László által a legkevésbé sem találékonynak formált Frank otthoni szerkóját a költözködés felfordulása sem menti. Alkalmi szabadidőruhája egyik nő öltözékével sem harmonizál. Megjósolható, hogy el kell búcsúznia

mindkettőtől (és valójában önmagától is). Némi késéssel Czukor Balázs Andreasa olyan feketében érkezik, hogy attól a megviselt arca is elfeketül. Járó Zsuzsa ancúgja a hajdani Romy mai, szedett-vedettebb másává, kissé a mainak is kópiájává színezi Andreas (a költözés miatt szükségképp örökre elhagyandó) kedvesét, Tinát – mivel a mitizált szerelemtörténelem ismétli önmagát (hogy így legyen, azért a Frank miatt érkezett Romy Frankék fia alatt, fölött is sokat fáradozik, démonná vagy fúriává változva).

Mint leeresztett vizű akváriumban, úgy úszkálnak a színfoltok az Antal Csaba alkotta minimáldíszletben. Balra fehér fal, sok ajtó. Jobbra, hátrébb tükörfal. Középen, szemben a bejárati ajtó fehérje. Rendezettség helyett a vonalvezetés, a fény- és képtöredék-villanások disszonanciája árad a térből.

Az írott anyag dimenzióit helyesen felmérő, professzionátus színrevitel, letisztult tervezői összmunka, a radikálisabb megoldásoktól tartózkodó, árnyalt színészi játék teszi vonzóvá az Örkény Színház előadását. A művészek nem eredménytelenül dolgoznak, és nem semmiért, ám meglehetősen szerény az a matéria, amely körött serénykednek (bizonyítva, hogy ettől még lehet egészen kellemes színházat csinálni). Mert a vígjátéki vagy szalondrámás indítás a gyilkos kifejlet ellenére sem izzik a görög tragédiák kései utódává, hiába gondolja bele a Médeia-történetet maga az író is ebbe a variánsba. A *Nő a múltból* nem bonyolult, formailag mégis bonyolítgatott históriája nem is könnyen feleltethető meg a gyilkos szerető/megcsalt feleség/gyermekgyilkos anya személyével jelölhető eseményhagyománynak. A lényegszerűséget, az eleganciát tekintve a kortárs német dráma üdvöskéje nyilván nem is akart lépést tartani az antik nagyokkal. Sőt, neki épp a bonyolítás a fontos: a cselekményt hol viszaforgatva, hol előrecsévélve, számos részlet ismétlésével dolgozik. A rendező, Ascher Tamás pedig úgy, mint a játékvezető a sznúkerasztalon, ha nem volt találat: vissza- (ha kell, előre-) helyezi a(z ember)golyókat oda, pontosan oda, ahol voltak/ahol lesznek. Ahogy a televíziós felvételek, összejátszások mindig kimutatják a parányi elmozdulásokat, úgy szervez Ascher is az ismétlésekbe kis különbségeket, s a színészek is készek arra, hogy minimális változtatásokkal (amelyek akár „maguktól" is jöhetnek) borzolják a néző igazságkereső, „mi is történt?"-, „mi is fog történni volt?"-izgalmát. A feliratok segítségével tördelt-magyarázott időkezelés mára már tegnapi bravúrja nem feledteti, hogy egy harmadrendű Euripidész sem hagyná az üres lakásban a heverőket, ha meg otthagyná, nem mondaná, hogy Andreasnak nincs hova feküdnie (mivel a fejsebéből gyorsan felépült Romy telepedett az ágyába), hiszen egy pokróc csak megtenné a jó sok négyzetméteren. A palotakaput sem kellene olyan nehézkes machinációval elrontani, mint itt a bejárati ajtót.

Ebben a szövetben nem nagyon kell firtatnunk, miért hoz egy zacskóban végzetes ajándékot a váratlan vendég. Elég, hogy Kerekes Éva átlagnőjéről eldönthetetlen: végre engedelmeskednie kellene az ideggyógyintézeti beutalónak, vagy ő az érzelmi igazságok bajnoka: huszonnégy éve egy másik félig gyerek örök szerelmet ígért neki, a félig gyereknek,

Koncz Zsuzsa felvételei

Kerekes Éva és Czukor Balázs (Andreas)

s noha azóta ő sem a szüzek mindennapjait élte, ami jár, az jár, Frank az övé. Schimmelpfennig drámai igaza abban áll, hogy ugyan Romy programja abszurd és életszerűtlen, a verbalitás neki kedvez, s főleg: Frank a kiüresedett házasságban már rég nem Claudiáé, Claudia is csak megszokás szerint övé, vagyis Romy jöhetne akár megváltóként. Csak nem a használhatatlan kaputelefonnál Mr. Beanként vacakoló Frank: a Széles László alakította rövidlátó, mulya kispolgár, a már csupán inogni s nem dönteni képes férfi életébe. Für Anikó a megalkuvásra hol kész, hol nem kész feleség szerepében azt a tehertételt cipeli, hogy a darabból egyáltalán nem következő végzet elégő fő célpontja Claudia (talán ez lenne az egyik esztétikai erőforrás, hogy az utak és az érkezések részben irrelevánsak). Czukor Balázs surranó és sunyi, felelőtlen és nagyszájú Andreasa írói és színészi okokból is inkább csak eszközember marad, akit a *tag*je (festékkel felvitt ákombákom azonosítója) „egyénít". Járó Zsuzsa a Gáspár Ildikó magyarította szövegből a banális-poétikus általánosságokat, valamint a narráció kényszerét kapta. Tinája esetlenül, kissé befele fordított lábfejjel, engedelmesen áll a passzivitás lila körvonalú fényfülkéjében. Naivitásában szépnek látja a retteneteket is.

Nincs sok cserebogarazni-való. Más szóval: ez a színmű, ez az előadás épp csak annyira van megpakolva, hogy amikor kell, kinyíljék az alja; megeredjen a (szünet nélküli rövidségében) nézhető, a (nem észtvesztően) tanulságos. A produkció és Ascher dicséretére legyen mondva: ama papírládába tényleg nem is tett mást, mint alig egy-két követ és alig egy-két műanyag tasakot. Kő és műanyag működik együtt ezen az estén. Amennyire lehet.

RONALD SCHIMMELPFENNIG:
NŐ A MÚLTBÓL
(Örkény István Színház)

FORDÍTOTTA-DRAMATURG: Gáspár Ildikó. **DÍSZLET:** Antal Csaba. **JELMEZ:** Benedek Mari. **VILÁGÍTÁS:** Bányai Tamás: **ZENE:** Vranik Krisztián. **ASSZISZTENS:** Érdi Ariadne. **RENDEZŐ:** Ascher Tamás. **SZEREPLŐK:** Széles László, Für Anikó, Kerekes Éva, Czukor Balázs, Járó Zsuzsa.